

Zmanipulovaná minulosť

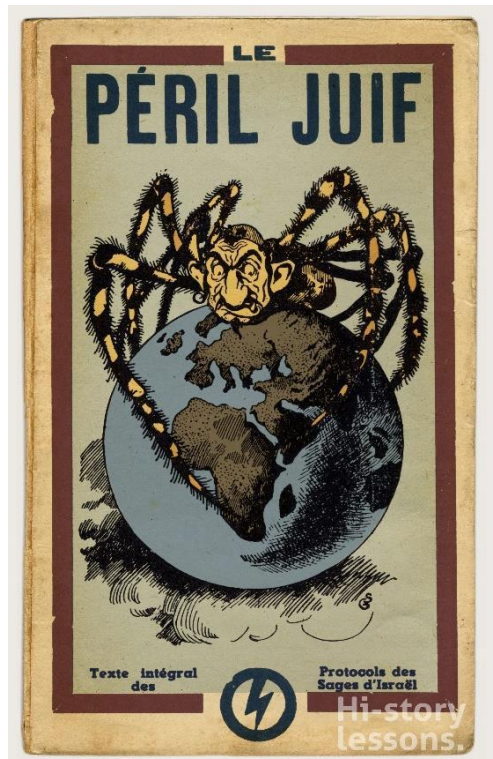
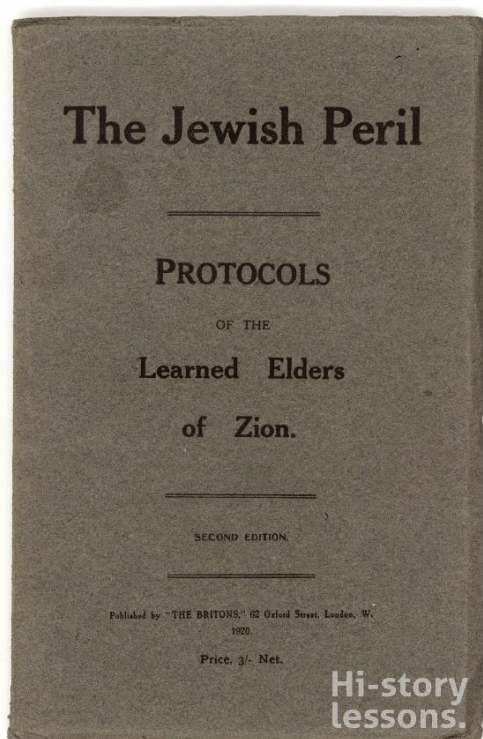
Andrzej Krajewski, PhD

Ked' veľa ľudí pevne verí v nepravdu, podvod začne žiť vlastným životom a existuje reálne nebezpečenstvo, že zmení nielen spôsob, akým sa vníma minulosť, ale aj budúcnosť.

13. marca 1881 Ignacy Hryniewiecki, Poliak spojený s ruskou anarchistickou organizáciou Narodnaja volja (Ľudová vôľa), hodil bombu, ktorá zabila Alexandra II. Vyšetrovanie, ktoré sa uskutočnilo po atentáte na cára, ukázalo, že medzi sprisahancami bola aj židovka Hesia Helfmanová. V tom momente sa po celej ríši rozšírila fáma, že panovníka zabili židia. So súhlasom úradov sa v západných guberniách uskutočnilo približne 250 pogromov (kruté činy a vraždy zamerané na veľkú skupinu ľudí, najmä židov, kvôli ich rase alebo náboženstvu). O desať rokov neskôr nastúpil na trón Mikuláš II. a v Rusku začali narastať revolučné nepokoje. Podľa francúzskeho veľvyslanca v Petrohrade Mauricea Paléologuea tajná polícia Mikuláša II. (*Okhrana*) ho neustále varovala „pred sprisahaniami, ktoré sa pripravujú v temnotách get“. Chýbali len dokumenty, ktoré by potvrdzovali tieto správy o židovských sprisahaniach.

Dobytie sveta židmi

O vzostupe židovského sprisahania boli Rusi informovaní v sérii článkov v novinách *Russkoje znamja*. V auguste 1903 začali uverejňovať záznamy z tajnej – ako sa tvrdilo – časti rokovania prvého sionistického kongresu, ktorý sa konal v Bazileji v roku 1897. Dokumenty boli predkladané po častiach pod názvom „Židovský program na dobytie sveta“. Svoju skutočnú palebnú silu získali po tom, čo boli zhromaždené v jednej brožúre s názvom *Protokoly sionských mudrcov*. Kniha zintenzívnila novú vlnu antisemitizmu, ktorá v Rusku narastala od apríla 1903.

↑ ↗ Obálky knihy s názvom *The Protocols of the Learned Elders of Zion* (anglicky: Protokoly učeníých sionských mudrcov), jej anglická verzia z roku 1920 a francúzska verzia z roku 1938, ktorá bola vydaná pod názvom *Le Péril Juif* (francúzsky: Židovská hrozba).

Následkom boli pogromy v 660 mestách a dedinách, pri ktorých zahynulo 1 622 ľudí, väčšinou židov. V priebehu 20. storočia *Protokoly sionských mudrcov* vyvolávali nenávisť voči židom v mnohých krajinách. V Spojených štátoch v roku 1920 „otec automobilového priemyslu“ Henry Ford zaplatil za ich publikovanie. Krátko nato sa stali vo weimarskej republike bestsellerom a jednou z obľúbených zbraní Adolfa Hitlera v jeho propagandistickom arzenáli. V 30. rokoch 20. storočia sa tešili veľkej popularite aj v Poľsku. Je príznačné, že keď začiatkom 70. rokov 20. storočia prezident KGB Jurij Andropov plánoval operáciu na podnietenie sporu medzi arabskými krajinami a Izraelom, dal do arabčiny preložiť *Protokoly sionských mudrcov*. V roku 1973 to bola jedna z najčítanejších kníh na Blízkom východe. **Jej zlovestná sila sa nezmenšila napriek tomu, že britské noviny *The Times* už v roku 1921 uverejnili dokumenty a analýzy, ktoré jednoznačne dokazovali, že ide o rafinovaný podvrh iniciovaný cárskou tajnou políciou.**

Koncom 19. storočia Piotr Raczkowski, vedúci zahraničnej kancelárie *Okhrany*, poveril falšovateľa, ktorý žil vo Francúzsku, aby vytvoril antisemitskú hanopisnú knihu. Ten využil brožúru, ktorú v roku 1864 vydal Maurice Joly pod názvom *Dialóg v pekle medzi Machiavellim a Montesquieuom*. Joly opísal sprisahanie, ktoré podľa neho vyvolal Charles-Louis Napoleon Bonaparte, neskôr známy ako Napoleon III., s cieľom zvrhnúť druhú francúzsku republiku. Falšovateľ nahradil Bonapartových prívržencov židmi a obsah trochu prispôbil požiadavkám svojho ruského šéfa, netušiac, že jeho dielo ovplyvní chod dejín.

Evolúcia od nuly

Falzifikácia sa najčastejšie využíva vtedy, keď je veľký dopyt po dôkazoch na podporu teórie, ktorou sú všetci nadšení. Začiatkom 20. storočia vypuklo všeobecné nadšenie v súvislosti s dielom Charlesa Darwina *O pôvode druhov*.

Prírodovedec tvrdil, že všetky druhy sa vyvíjali evolúciou a ani človek nebol výnimkou. Mnohé nasvedčuje tomu, že ľudia mali rovnakého predka ako primáty vrátane opíc. Darwinove teórie podkopali zjavené pravdy uvedené v *Knihe Genezis*. Podľa Biblie sa svet prírody od stvorenia nezmenil a počas potopy vymreli len niektoré druhy. Darwinove tvrdenia premenili biblické príbehy na obyčajné mýty. Horúce spory o pôvode človeka sprevádzalo hľadanie pozostatkov priameho predka druhu *Homo sapiens*, čiže moderného človeka.

Nakoniec na jar 1912 dostal kurátor prírodovedného oddelenia Britského múzea Arthur S. Woodward list, ktorý mu poslal Charles Dawson, riaditeľ právnickej firmy v Uckfelde vo Východnom Sussexe. Právnik opísal, že baníci pracujúci v neďalekých štrkoviskách Piltdown, ktorí poznali jeho slabosť pre prírodné zaujímavosti, mu dali úlomky ľudskej lebky, ktoré tam nečakane našli.

Kedže mnohé vedecké objavy boli náhodné, nadšený Woodward pozval Dawsona do Londýna. Právnik priniesol úlomky lebky do Britského múzea a Woodward po ich prezretí dospel k záveru, že kosti vykazujú ľudské aj opíchie črty. Hoci sa venoval skamenelinám rýb, priklonil sa k Dawsonovmu návrhu, pretože veril, že poskytuje

príležitosť objaviť „stratený článok evolúcie“.

Woodwardovi kolegovia z Britského múzea tiež podľahli rovnakému pokušeniu. Skupina odborníkov pod vedením profesora anatómie Graftona E. Smitha zrekonštruovala lebku, ktorá mala znaky ľudí aj primátov. Jej vek sa odhadol na približne 500 000 rokov. Potom bol svetu predložený dôkaz o existencii *Eoanthropus dawsoni* (prvá časť mena znamená „človek z úsvitu“) ako medzičlánku medzi *Homo sapiens* a hominidmi. Tento objav vyvolal medzi zástancami Darwinovej teórie také nadšenie, že vedci, ktorí pochybovali o jeho pravdivosti, boli vo vedeckej i populárnej tlači odsúdení. V roku 1924 kráľ Juraj V. povýšil Woodwarda do rytierskeho stavu. Až keď „objaviteľ“ zomrel, vedci sa odvážili lebku znovu preskúmať.

Geológ Kenneth Oakley (vľavo) a L. E. Parsons skúmajú časť spodnej čeluste piltdownského človeka (*Eoanthropus dawsoni*), Londýn 1949.

Keď sa v roku 1948 profesor Joseph Weiner pozeral na zuby upevnené v spodnej čelusti pod veľmi silným mikroskopom, všimol si, že sú opilované tak, že sa nepodobajú na zuby opíc. Geológ Kenneth Oakley, ktorý mu pomáhal, určil na základe chemických testov vek nálezu na 620 rokov. Aby zuby zostarli, namočili ich do dichrómanu draselného. Ukázalo sa, že fragmenty pochádzajú od viacerých „darcov“. Až v roku 1953, po tom, čo boli tieto objavy uverejnené v *Bulletin of the British Museum*, sa všetci začali zaujímať o muža, ktorý fragmenty lebky do Britského múzea doručil. Potom sa zistilo, že Charles Dawson bol bohatý právnik, ktorý vo voľnom čase rád vyrábal falošné dokumenty, antické sochy a dokonca aj kosti dinosaurov.

Plnenie vlastných vreciek

Okrem politiky, túžby získať slávu alebo presvedčiť ostatných o svojej pravde je jedným z najčastejších dôvodov falšovania finančný zisk. Nemecký týždenník *Stern* 25. apríla 1983 oznámil senzačnú správu o objavení súkromných denníkov Adolfa Hitlera.

Na tlačovej konferencii boli predstavené niektoré zo 62 zošitov, ktoré si vodca Tretej ríše sám zapísal. Ešte predtým boli o náleze diskkrétne informované najväčšie zahraničné noviny, medzi nimi *Time*, *Newsweek*, *Paris Match* a *El País*. Ponúkli vydavateľovi *Sternu*, že odkúpia práva na opätovné publikovanie. Redakcia časopisu zdôvodnila pravosť objavu grafológiou (analýzou rukopisu) a názormi uznávaných historikov vrátane Američana Gerharda Weinberga a britského Hitlerovho životopisca Hughu Trevor-Ropera. Redakcia časopisu odmietla prezradiť, od koho denníky získala.

Šialenstvo trvalo dva týždne, kým odborníci zo spolkovej kriminálnej polície Nemecka nevydali vyhlásenie. Papier zápisníka a atrament použitý na písanie poznámok podrobili štandardným testom a zistili, že papier bol vyrobený v roku 1954 a atrament v roku 1982. Samotný falzifikát bol označený ako „neobratný“. Vypukol obrovský škandál. Šéfredaktor týždenníka *Stern* Peter Koch musel odstúpiť a polícia a novinári začali vyšetrovať, kto skutočne napísal Hitlerove denníky.

Ukázalo sa, že redakciu *Sternu* zviedol na scestie Konrad Kujau, utečenec z Nemeckej demokratickej republiky (NDR) žijúci v Stuttgarte. Roky obchodoval s pamätnými predmetmi z Tretej ríše, a keďže dopyt po nich bol obrovský, osvojil si výnosné umenie falšovania. Okrem iného dokázal falšovať Hitlerove obrazy, jeho podpis a časom aj jeho listy. Neskôr sa ukázalo, že je autorom väčšiny kresieb a malieb v albume vydanom v západnom Nemecku s názvom *Adolf Hitler: Neznámy umelec*.

↑ Tlačová konferencia v apríli 1983. Jedným z členov komisie, ktorí sedia pri stole, je šéfredaktor *Sternu* Peter Koch, ktorý po odhalení falzifikátu odstúpil. V pozadí je obálka týždenníka (viditeľná aj na fotografii vpravo) so senzačným názvom *Hitlers Tagebücher entdeckt* (nemecky „Hitlerove denníky objavené“).

Po rokoch praxe Kujau napokon napísal führerove súkromné denníky. Svoj prvý zápisník ponúkol svojmu pravidelnému klientovi, zberateľovi Fritzovi Steifelovi, ktorý v presvedčení, že má v rukách objav storočia, kontaktoval novinára Gerda Heidemanna z týždenníka *Stern*. Kujau potom prišiel s verziou, že denníky boli evakuované z Berlína v lietadle, ktoré 21. apríla 1945 spadlo neďaleko Drážďan. Po vojne zostali v rukách generála z NDR, ktorý sa ich napokon rozhodol speňažiť. Samotný Kujau sa vydával za sprostredkovateľa s rozsiahlymi kontaktmi v NDR. Po niekoľkých kolách rokovaní zaplatil šéf *Sternu* za denníky až 9,3 milióna mariek. Peniaze boli odovzdané po tom, čo grafológovia porovnali rukopis v denníkoch s jedným z Hitlerových listov. Neskôr sa ukázalo, že vzor listu, ktorý dostali, bol jedným z mnohých Kujauových „diel“. Falšovateľ a novinár Heidemann boli súdení a v roku 1984 boli obaja odsúdení na štyri a pol roka väzenia. Dokázalo sa, že Heidemann podviedol svoju domácu redakciu a ponechal si časť poplatku, ktorú mal Kujau dostať. Celá suma zaplatená spoločnosťou *Stern* sa nikdy nenašla. Obsah údajných Hitlerových denníkov bol veľkým sklamaním.

Sú plné banálnych poznámok o ničom podstatnom a celé odseky sú výňatkami z oficiálnych prejavov führera, ktoré Konrad Kujau jednoducho prepísal. Našťastie, na rozdiel od *Protokolov sionských mudrcov*, tento podvrh poškodil len niekoľko ľudí zaslepených chamtivosťou.

Preklad: Ústav pamäti národa (ÚPN)